

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, s dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 80'—, Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Gospodarska vojna.

Hotel sem opozoriti na to, kako ozko vedno in povsod gospodarski interesi naravnost ali po okoliščinah odločujejo v življenju narodov — in to se godi tudi v osvobodilni vojni naših bratov proti Turkom. Iz kulturnih in gospodarskih ozirov smo na njih strani. — To tembolj, ker moremo in smemo tudi iz političnih razlogov biti z njimi. Pravi idealizem se vedno dobro izplača. Priden, delaven in značajan človek nazadnje vedno zmaga. Tako tudi v tem navdušenem boju vidimo pravno podlago — tudi ako se v njem preliva kri. To je sicer s humaniteta stališča žalostno — toda ako so razmere take — kakor so — ne preostaja nič drugega nego boj. Zato morajo biti naše simpatije tudi iz npravnih razlogov na strani onih, ki se bojulejo proti Turkom. Masaryk.

Profesor Masaryk se je zadnja leta temljito pečal z razmerami na jugu. V Nastičevu in Friedjungovi aferi je nastopil proti avstrijski diplomaciji in je razkrinkal nepošteno poskušanje, s katerimi je skušala avstrijska nemška diplomacija škodovati Srbiji. Tudi o sedanjih razmerah se je češki učenjak dobro informiral in je odšel zato v Belgrad. Mislimo torej, da mu gre beseda in zato smo citirali njegove stavke. Ne povedo sicer nič novega, vendar je treba, da jih zopet ponovimo. »Čas« piše o tem: ... To ni narodna ali verska vojna, to ni kristjan proti Turku, Slovan proti Azijatu, ampak vse skupaj. V glavnem je to gospodarska vojna. Vsi narodi, ki se bojulejo, in posebno Srbi pravijo: mi hočemo morje, mi potrebujemo morje. To je vprašanje za obstanek — morje. Gre za kruh. — Srbsko vprašanje je najbolj pereče vprašanje na Balkanu, ker samo proti Srbiji se Avstrija upira. Gre za morje. ... Da morje! Človek brez vode ne more živeti, mesto brez vode ne more živeti, vsak okraj brez vode je mrtev — država brez morja ne more živeti. To je resnica, ki jo čutimo v vsakdanjem življenju. V tem obstoji cel boj Srbije. In kake vzroke imamo mi, da ji branimo, da pride v odločilnem trenutku po dolgem težkem boju, do pristanišča, ki spada k njenemu ozemlju. To vprašanje se je zadnji čas mnogo premišljalo in prišlo se je do zaključka, da nimamo nobenega vzroka bojevatvi se proti Srbiji. »Arbeiterzeitung« je primerno nazvala hujskanje nemških listov, ki vodijo ta boj — Dummheit und Verbrechen — t. j. bedarija in zločin. Žal, da naša diplomacija hodi pot, ki jo kažejo nemški listi. Reklo se bo, da moramo tudi mi skrbeti za svoje gospodarske interese. Dobro. Saj imamo morja dovolj — ako tega dobro porabimo, nam ni treba nič drugega. Toda nas vodi pohlepnost — in to je žalostno. To je tako, kakor ko bi človek imel dovolj vode in bi pustil svojega soseda od žeje umirati. Koliko je vredna njegova morala?

Boj, ki ga vodi Avstrija, ni gospodarski boj — ampak je boj nemstva za nadoblast. Da bi se ta namen prikril, se govori o tem, da so Albanci avtohtoni narod, ki se ne sme razdeliti, ampak mora imeti svojo avtonomijo. Kaka iro-

nija, da Avstrija brani narode! Ona, ki je — po besedah »Časa« — »prava negacija vsakega naroda«. — Avstrija sama ima pod seboj devet narodov, ki morajo kloniti tilnik pred dvema gospodoma: pred Nemcem in Madžarom. In ti narodi so tudi avtohtoni, to se pravi niso priselenci, ampak žive na svoji zemlji.

Namen Nemcev je, z Albanijo zapreti Srbiji pot do morja. Ako je vojna Srbije gospodarska — ne moremo tega trditi o nasprotni strani. Simpatije narodov bodo na strani onih, ki se bore za svoj obstanek — ne pa na strani onih — ki svojemu sosedu ne puste živeti.

Vojna.

EN MESEC BOLGARSKO-TURŠKE VOJNE. (18. oktobra do 18. novembra.)

Bolgarija je postavila 3 armade.

I. armada, zapadno bolgarska armada, 30.000 do 40.000 mož je imela prodirati od Dubnice čez Džumajo, Kresno, Demirhisar in Seres na Solun. Ta armada je marširala v treh kolonah. Srednja kolona je vzela 19. oktobra Barakov in Džumajo. Vzhodna je bila dan na to v Mehoniji, zapadna pa v Carevem Selu. Dne 22. oktobra je bila srednja kolona v Kresni. Dne 23. oktobra so bile vse tri kolone v boju. Dne 24. oktobra je vzela vzhodna kolona Mehonico in Elisnico in dan na to je bil boj za Nevrokop, ki ga je dne 25. oktobra vzela zapadna kolona. Dne 2. novembra je stala ta armada na liniji Petrevo-Kresna-Nevrokop — 140 kilometrov ali 7 do 8 dni od Soluna. Pozneje je odšla na vzhodno bojišče, ker je dovršila svoje delo.

II. armada, 80.000 do 100.000 mož, v dolini Tundze pod poveljstvom generala Ivanova. Nje naloga je bila prodirati ob Marici in Tundzi proti Drinopolju in čez Corlu na Carigrad. Dne 18. oktobra je prestopila ta armada mejo in je po kratkem boju zasedla Kurtkiö in Mustafa-paša — 19., 20. in 21. je med neprestanim bojem prodirala naprej in 22. je vzela Čermen. Dne 23. oktobra se je ta armada že bojevala na gričih okoli Drinopolja pri Kadiköi, Kiredži, Hasköj, Kalimandza in Maraš v dolini Arde. V dneh 24. in 25. oktobra je bilo Drinopolje obkoljeno. Dne 26. oktobra so bile zasedene utrdbe Cazaš, Havaraš in Sufistar. Dne 27. oktobra je bil vzet Kirkili. Dne 29. oktobra so Bolgari začeli streljati na Drinopolje. Dne 31. oktobra je bolgarska straža zasedla Dimotico, 2. novembra je bil oddelek te armade v Corlu in v Rodosto. Dne 30. oktobra je bila tam že bolgarska kavalarija.

III. armada, takozvana vzhodna bolgarska armada, pod generalom Svovom. Z 80.000 do 100.000 možmi je šla od Jamboli na Kizil, Agač, Molkoclar, Kirk-Kilise, Lile Burgas, Corlu na Carigrad. Ta armada je 19. oktobra zasedla Malkoclar, 20. oktobra je poseben oddelek zavzel Timovo, dne 22. oktobra so predstraže dosepele pred Kirkilise. V dneh 23. do 24. se je vršila velika bitka pri Kirkilisi, ki je prinesla bolgarski armadi slavno zmago. Bolgari so drugi dan zasedli mesto. Dne 25. oktobra se je pojavila ogledna straža v Vasiliki ob Črnem morju. Dne 26. oktobra so Bolgari brez boja zasedli Baba Eski, dne 28. pa so vzeli Bunar-

Hisar. — V dneh 29., 30. in 31. se je bila velika bitka pri Lile Burgasu, pri kateri je bilo 140.000 Turkov mrtvih in ranjenih. Bitka se je končala z groznim porazom turške armade, ki je bežala na Corlu. Do Carigrada so imeli Bolgari še 150 kilometrov. Sedem do osem dni hoda. Dne 6. in 7. novembra so se razvili boji pri Corlu. Po zmagi pri Corlu so začeli Bolgari operirati okoli Cataldže, od 10. novembra dalje so se vršile priprave, ki so 14. in 15. novembra prinesle novih zmag. Tako stoji zdaj bolgarska armada še 30 kilometrov od Carigrada.

To so uspehi te slavne armade, ki jo je po njenih zmagah občudoval ves svet. V enem mesecu — bo na svojem cilju.

Kako je s Iso Boljetincem?

Kakor je znano, so pisali časopisi, da je general Živkovič Iso Boljetinca ustrelil, ker baje ni bil zanesljiv in je bil zdaj s Srbi zdaj s Turki. Druga poročila so pravila, da je Živkovič ustrelil Boljetinca zato, ker je bil v nevarnosti, da ga Boljetinac ustrelji. Nekaj časa na to se ni nič čulo o Iso Boljetincu. Pred nekaj dnevi se je čitalo, da je Boljetinac na varnem, da so ga namreč Srbi spravili v neko trdnjavo. Te dni pa je izšla uradna vest, da je Boljetinac prost in da zopet zbira svoje Albance. Kdo je ta tolikokrat imenovani mož?

Boljetinac spada med najslavnejše albanske junake. Toda njegova slava je bolj albanske sorte, kakor hitro so se pojavili namreč v prejšnjih časih v Turčiji kakim nemiri proti vladi, je znal Boljetinac hitro združiti okoli sebe četo oboroženih Albancev, ki so mu bili vdani na življenje in smrt. Pred 16. leti je bil Boljetinac zato proglasen od turške vlade za razbojnika, in sicer vsled mnogih umorov, ki jih je izvršil iz krvavega maščevanja. Toda turški uradi mu niso mogli do živga. Zaprl se je s svojimi ljudmi v svojo kulo v Boljetinu in nihče se ni upal nanj. Kmalu se začel jezdit s svojimi ljudmi celo v Mitrovico, a nihče si ni upal priti ga, dasi je bila v Mitrovici velika turška posadka.

Da bi se nevarnega nemirneža, ki je dobival v Albaniji vedno več pripadnikov — znebil, je Abdul Hamid poskusil, da ga pridobi zase. Pri splošni amnestiji je bil tudi Boljetinac pomilostjen, dobil je letno plačo 600 liber in neki kamenolom. Tako je bil Boljetinac premožen gospodar — pri tem je seveda delal, kar je hotel. Ko je leta 1908 Abdul Hamid izgubil prestol — je bila Boljetincu plača ustavljena. Naravno je bilo, da je postal Boljetinac zaklet sovražnik mladoturškega režima. Mladoturki so to vedeli — posebno, ker se je začelo govoriti o avtonomiji Albanije, oni pa so bili vsaki avtonomiji nasprotni. Zato so Boljetinca zasledovali, toda njegovi ljudje so ga znali skrivati. Ko je prišel nad Boljetincovo kulo cel bataljon turških vojakov — so Albanci iz zased skoraj vse postrelili. Ko pa so Turki kulo po krvavem boju vzeli, je bil Boljetinac že davno na varnem. Turki so od jeze celo kulo razbili in razrušili (kula je mala kamenita stavba, nekaka trdnjava, vdelana v skale). Boljetinac je takrat ušel v Črno goro in je hujskal Albance za vstajo proti Turčiji. Kmalu pa si je premislil, zgasil se je na turškem konzulatu in se je dal odpeljati v Skopje (febr. 1911). Mladoturška vlada ga je bila namreč zase pridobila z veliko svoto denarja. Zato je Boljetinac odnehal od-

Sestradan Turek v Carigradu.

Kaj bo pa zdaj? Pred mesecem sem klical: v Sofijo ali smrt — zdaj pa pri vsaki luknji bolgarski top v mesto gleda. Ako izstrelijo — je konec.

vstaje — ko pa je mladoturški režim padel — se ni čutil več vezanega in je zopet napravil vstajo v Albaniji, kateri je sam stal na čelu — in zahtevala se je zopet avtonomija.

Da bi bil bolj varen — se je zavzemal tudi za Srbe v Stari Srbiji in v Novem Pazarju. Zato se je tudi v začetku vojne ponudil Srbom. Za Srbe je bilo to važno in so njegovo ponudbo baje vzeli. Dali pa je moral svoja dva sinova v Srbijo za talnika. Toda temu nestalnemu človeku se ni moglo mnogo zaupati, kajti šlo mu je zato, kdo mu več plača. Zato je skušal z nestalnostjo izžeti od Srbov čim več denarja. To je bilo tudi vzrok njegovega razdora z generalom Živkovičem, Srbi so kmalu spoznali, da Boljetinac zanje ni tiste važnosti, kot so preje mislili. Boljetinac je imel svojo oboroženo četo, toda vseh Albancev ni imel za seboj. Zato je bil slab zaveznik. Srbi so zmagali brez njega in proti njemu. Ako je še živ, se bo Boljetinac gotovo maščeval in Srbija bo imela mnogo dela, preden bo rešena te albanske nevarnosti.

Širite, kupujte in naročajte „Dan“! Prijavljajte nove naročnike!

LISTEK.

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

»Radoval se bom do konca svojih dni, d mi je bilo dodeljeno videti s svojimi lastnimi očmi, kar je čudo nad vsemi čudeži: senjorja De la Krus in gospoda Rogerija De Bur kot gosta moje hiše.«

Nato se je obrnil k Manfredu in dodal:

»In tale, draga gosta, je eden mojih najdražjih učencev: gospod Ivan Požeruh.«

»Samo v šali me imenuje mojster s tem imenom,« je rekel Manfred. »Saj dovolite, senjor, da obdržim svoje pravo ime zase. Gotovo veste, sami najbolje, kako potrebna je včasih človeku krinka na obrazu.«

Lojola je srepo pogledal mladega moža, ki ga je bil nagovoril s tako smelo in izzivajočo predrznostjo.

»Spoštovanje izginja izmed ljudi,« je mislil sam pri sebi. »Če se ljudje navadijo, ne več spoštovati tistega, kar je treba spoštovati, kako jih bomo potem vodili? Oh, čas je, da pade na človeštvo železna roka. Čas je, da se najdejo silni možgani, ki obnove pokorščino človeških vestí!«

Med tem so bili vstopili v obednico in posedli okrog mize, kamor je bila Jerica, tresoča se slovesne ganjenosti, pravkar postavila svojo slavno omeleto...

In že je bil Rablé nalil kozarce.

Dvignil je svojega da se je zalesketal tekoči rubin, dvignil ga do višine svojih oči. ki

so se napile v tem trenutku s čudovito neznostjo, ter izpregovoril:

»Vam, senjor De la Krus, sloveča luč, svetilka Španjolske, vam, gospod Rogerij De Bur, mojster bogoslovnihi ved, in tebi, predragi moj Ivar — vam vsem napijam v svoji duši in svoji vesti, želeč iz dna srca, da bi se naselil v vaših prsih mir in ljubezen do ljudi... bratov vaših... bratov naših...«

V dušni je izpraznil svojo čašo in milasknil veselo z jezikom.

Manfred ga je posnemal z nekakšnim gnjevom in si nalil takoj novo čašo ter jo izpraznil istotako do zadnje kaplje.

Lojola in Kalvin sta si bila jedva omočila ustnice do robu svojih kozarcev.

Opazovala sta drug drugega. Že v prvem trenutku druga se bila ostro spogledala.

In sleherni izmed njiju je začutil, da mu je drugi strašen sovražnik.

»Torej,« je dejal Lojola, gledaje srepo moža, ki se je imenoval Rogerija De Bur, »gospod se bavi z bogoslovnimi vedami?«

»Ali mar ni bogoslovje veda vseh ved? Spoznavati pravega Boga in pravi način njegovega češčenja, ali ni to namen človeka?«

»Saj nas uči Rim, kako moramo častiti Jezusa in sveto Devico,« je rekel Lojola z zvokom glasom, ki je trepetal bojaželjnosti.

Kalvin se je uščinil v tenke ustnice in odgovoril jedko:

»Resnica je v Rimu, a je tudi zunaj Rima.«

»To je pravo pravcavo krivoverstvo! Torej smo že tako daleč, da taje posvečeno avtoritet učiteljev vere! Čuvajte se, gospod, da ne zagazite v kako gorostasno zmoto in da se ne vdaste novim idejam. Spomnite se svetega Avguščina, ki te hotel urodreti svetim skrivno-

stim do dna. Kaj se je zgodilo svetemu Avguštinu? Ko je hodil nekega dne po peščenem morskem breču, zagleda otročička. Otročiček je bil izgrebel v pesku jamico; s školkijo je zajemal morsk vodo in jo izlival v svojo jamico... »Kaj delaš?« ga vpraša svetnik. »Vso morsk vodo hočem spraviti tu noter!« odgovori dete. In ko se svetí Avguštin nasmehe, ga pouči angel — zakaj dete je bilo angel, poslan iz neba: »Laglje spravim jaz ves ocean v to malo jamico, kakor zapopadeš ti skrivnosti božje...« To reki, je izginil.

Kalvin je skomiznil z ramami.

»Bog nam je dal analitičnega duha...«

»Rajši recite, da satan!...«

»Bog je dodelil človeku, da mora proučevati in razjasnjevati svojo vero...«

»Človek mora verovati!« je vzkliknil Lojola srdito. »Gorje mu, kdor ne veruje! Gorje mu, kdor izkuša razumeti! Hitite v Rim, gospod! In vrzite se na kolena pred vzvišenega poglavarja vsega krščanstva...«

»Saj ni treba iti tako daleč,« se je odrezal Kalvin z zamolklim glasom, »da spozna človek nepoštenost kardinalov, podkupljivost škofov in vso gnobilost starega krščanskega sveta!«

Lojola je prebledel in se ozrl bliskoma na Rabléja, ki je mirmo rekel Manfredu:

»Preveč piješ tega starega Burgundca, sinko moj. Vzemí tole kurjo perotnico, in zalij jo z Vedeževalkino kapljico...«

Lojola pogled se je vrnil h Kalvinu.

Nehče je položil roko na meč, ki ga je nosil ob strani; menih je izginil v njem, ostal je samo bivši paž kastiljskega kralja, vitez, ki je obležal nekoč kakor mrtev na pampelnuskem bojišču.

»To je krivoverstvo in razkolništvo!« je vzkliknil.

»To je reforma!« je rekel Kalvin s svojim ostrim glasom.

»To je sovražnik Cerkve! Toda ukrotiti ga bomo z božjo pomočjo!«

»Resnica bo premagala zmoto, kadar očistimo cerkev!«

»Rim je božji, gospod!«

»Rim je v razvalinah!« je odgovoril Kalvinov goreči glas.

»Preden se poruši Rim, nam bo dal še vzvod, da dvignemo svet iz njegovih tečajev!«

»In kaj bo vaš vzvod, ako se dokaže, da je vera izumrla?«

»Strah!« je odgovoril Lojola.

In s silo, privzdignivši se na stolu, je nadaljeval:

»Ker svet noče več verovati, bomo ukrotili ta neverni svet. Jezus hoče, da ga človeštvo prav časti in moli. In človeštvo ga bo častilo prav. S krvjo in ognjem bomo začrtali pot, da poidejo po njej vsi, ki so dobre volje!«

»A mi bomo uničili sleparijo. Odrezali bomo ud, ki ga je razglodal rak, da rešimo ostalo telo. In to telo je vera! Gnila je le religija... Podrli bomo Cerkev, da zgradimo novo svetišče in Rimu vkljub bomo povzdignili Zenevo!«

»Zenevo! To gnezdo razkola in nesnage!«

»Recite rajši: ognjišče luči!«

Oba moža sta bila vstala. Njiju obraza, obadva mračna kakor noč, sta predstavljala vsak po svoje dve obliki despotizma.

Vmes pa je stal Rablé, ki ju je gledal s hudomušnim smehljajem, v katerem je bilo morda nekoliko bridkosti, pa tudi nekoliko veselja.

Manfred je sedel križemrok na svojem stolu. V tem, kako je preziral ta prepir, je bil živ podoba uporne vesti, ki je govoril o njej Ignacij De Lojola.

Avstrijski vilajeti.

Vilajet je ime za turška okrožja. Doslej je Evropa čitala o nasiljih v turških vilajetih. Sedaj pa turških vilajetov v Evropi ni več. Turčija je razdeljena in po bivših vilajetih bo zavlada red in mir. Zato se bo počasi obrnila pozornost na avstrijske vilajete — to so one pokrajine, kjer razmere niso mnogo drugačne, kakor so bile v turških vilajetih.

V Avstriji so trije vilajeti: slovaški, slovenski in hrvaški. Če ne štejemo zraven, ker imajo v svoji deželi moč.

Slovaški vilajet je menda najbolj izpostavljen nasilju mažarske vlade. Težko je popisati kar se tam godi. Ta vilajet je razdeljen na več delov in Mažari skrbijo za to, da vsak del zase poginja. Zato Slovaki beže po svetu, — kakor so bežali tudi n. pr. Macedonci. — V Ameriki in po drugih krajih najdemo Slovake, ki so morali zapustiti svojo domovino, ker je mažarsko avstrijski vilajet.

Slovenski vilajet sega od Drave do Trsta. Ta vilajet je zopet razdeljen na več delov, na severni koroški in štajerski del, na srednji kranjski del in na južni del — pri morju. Slovincem se ne godi mnogo bolje nego Slovakom — zato se tudi Slovenci izseljujejo. A Ameriki in po drugih krajih najdemo Slovence, za katere ni doma kruha. Nemci skrbijo za to, da je vilajet previdno razdeljen, da lahko obvladajo vsak kos zase. Zato smo zadnje čase slišali obupne glasove od vseh treh strani. Na Koroškem zahtevajo šole, na Štajerskem zahtevajo šole, v Trstu zahtevajo šole. Toda ko bi se zgodila pravica — kje bi bil vilajet? Ali se je kdaj v kakem turškem vilajetu godila pravica? Pravica ne sme biti za vse enaka, zato ima n. pr. pol milijona Slovencev na Spod. Štajerskem — štiri gimnazijske razrede — par tisoč Nemcev pa ima dve celi gimnaziji itd. Ali je treba to ponavljati? Ne! — Dovolj je, da vemo, kje leži naš vilajet. Na Koroškem so razmere, ki so kar se šolstva tiče slabše — nego v katerikoli bivšem turškem vilajetu. Tam so narodi lahko imeli svojo narodno šolo — pri nas na Koroškem je nemogoče. Zakaj? No Turkom je ne njih popustljivost slabo izplačala. Narodna šola je vzgojila narod zmožen za boj — zato je to nevarna stvar. — Na jugu so poskrbeli visoko šolo za Italijane — Slovenec ni dobil ničesar. Zakaj ne? Zato ker se v vilajetu ne sme kaj takega zgoditi, kar bi bilo narodu v korist. Tako životari ta avstrijski vilajet, ki ga mi imenujemo slovenska domovina.

Tretji avstrijski vilajet je Hrvaška. Tudi ta je razdeljena na tri dele: Slavonija, banovina in Dalmacija. Izkušnja uči, da je pri nas na jugu tem slabše, čim bliže smo severu. Zato je tudi v Slavoniji najslabše. V hrvaškem vilajetu vlada Cuvaj-paša — bivši feldwebel. Svet je o njem že mnogo slišal, komaj da se je kak turški paša po svojih nasiljih bolj proslavil. Toda Cuvaj-paša še vedno vlada. Zakaj. No, ker mora — kako bi bil sicer na Hrvatskem vilajet — ako bi tam ne vladal paša. Zato se narodu slabo godi in ljudje se izseljujejo. Povsod lahko srečate Hrvate, ki se po svetu bore za svoj kruh, ker doma ne morejo živeti. Toda tudi v turških vilajetih je bilo tako. — Paša je mislil: glavna oseba sem jaz — kaj meni vi mar? Ako ne morete živeti, pojdite po svetu — nam je še ljubše — to kar zapustite zasedajo Turki.

Tako so se prebivalci izseljevali iz turških vilajetov in Turki so se naseljevali. Ali je pri nas kaj drugače? Ravno tako. Zakaj? No, zato, ker živimo v vilajetih in nam vladajo Cuvaj-paša in drugi.

Morebiti bomo sedaj, ko ne bo več turških vilajetov, spoznali, kje da smo.

Nemcem je vsled tega, ker se vodi državna politika po njih volji zrastle greben — in se z naduto šulo postavljajo proti »državi nevarnim elementom«, ki so se pokazali n. pr. pri hrv.-slovenski obstrukciji. Zato svari dvor in vse višje kroge pred nevarnostjo, ki preti iz južnih vilajetov. Da se vsak nadaljni poskus prepreči, da ne bo ogenj, »ki sega z Balkana v srce monarhije«, zanetil domačega požara, je treba:

1. Napraviti red na Hrvatskem.
2. Napraviti red v avst. parlamentu in
3. otrestiti se onih elementov, ki se danes kažejo še zvesti, jutri pa bodo skupaj držali z onimi silami, ki pripravljajo monarhiji pogum.

Tako pravi »Grazer Tagblatt«. Mi tudi tako pravimo. Napravite red v vilajetih — ako hočete red in mir v državi. Predvsem pa naj se dene na uzdo one Nemce, ki ženejo monarhijo v propad — prav tako kakor so mladoturki gnali Turčijo. Mi nismo zato tu, da bi služili Nemcem in tudi ne bomo podpirali njih protislovsanske politike.

Doslej smo se vsaj tolažili z macedonskimi razmerami — zdaj tudi teh ne bo več. Kaj je nam storiti? Trpeti in čakati — saj so morali tudi naši bratje v turških vilajetih. Enkrat bo že bolje. V Avstriji so sedaj zelo vneti za avtonomijo. Morebiti jo dobimo tudi mi.

DNEVNI PREGLED.

Šusterski in njegovo Jugoslovanstvo. Bil je čas, ko se je Šusterski solzil samega navdušenja za Jugoslovane! Sedaj bi moral pokazati praktično svoje Jugoslovanstvo! Glejte, kakšen je njegov sin, ki obiskuje I. dr. gimnazijo v Ljubljani! Ta njegov sin niti slovenščine ne zna in je samo zato privatist, ker ne zna dobro slovenščine. Kadar je vprašan slovenščino, se drugi dijaki drže za ušesa samo da ne bi slišali njegove slovenščine, da bi se jim ne studilo, da sin deželnega glavarja govori tako slovenščino. Skrben oče Šusterski je pač dal svojega sina v nemške institute, da bi se ne bi okužil od slovenskih dijakov! In ta njegov sin sedaj prezirljivo gleda svoje tovariše dijake samo zato, ker je glavarjev sin! Tužna nam majka, ako bodo taki ljudje kot je Šusterski reševali jugoslovansko vprašanje! Veliko govoriti, pa niti svojih sinov ne vzgojiti v materinem jeziku, to je značilno za naše slovenske klerikalne korifeje!

Klečeplastvo je že stara slovenska lastnost. Tako n. pr. ravnatelj na I. dr. gimnaziji Šusterskičevega sina visoko spoštuje in se mu globoko priklanja, celo nad časti, če ga sreča. Je pač Šusterskičev sin. Druge dijake komaj da pozdravi, saj so navadno kmečki sinovi Šusterskičev sin je pa sin deželnega glavarja, ki še gospodu ravnatelju lahko pomore do višjega mesta, saj kaj takega gospod ravnatelj pričakuje! Le klanjajte se, gospod ravnatelj, Šusterskičevemu sinu, saj drugi dijaki ne vidijo v vas nobenega vzor-moža, saj vsi vedo, kaj ste bili in kaj ste sedaj! Drugim dijakom je sicer vseeno, če jih pozdravljate ali ne, samo zapostavljati jih ni treba. Vsem enaka pravica, tako sinovom kmečkih staršev kot sinu deželnega glavarja! V šoli se naj sodi dijaka samo po njegovih zmožnostih.

Bosanski Srbi proti vojni. Klub srbskih poslancev v bosanskem dež. zboru, (28 po številu) je sprejel sledeči sklep: Glede konflikta monarhije s Srbijo zaradi pristanišča ob Adriji, dajo bosanski Srbi sledečo izjavo: Velike žrtve in silajne zmage, ki nimajo primere v zgodovini, in tudi državno in kulturno življenje v Srbiji opravičujejo Srbijo, da zasede stare srbske pokrajine, ki se razprostirajo do bregov Adrije. Stališče monarhije, ki se zavzema za Albance, da ne prizna doma nobenih narodnih pravic in se stavi proti temu, da bi Srbi vzeli pridobitve svojih silajnih zmag, vzbuja največje ogorčenje, v vseh slojih bosanskega srbskega prebivalstva. Srbski poslanci bosanskega zbora izpolnjujejo svojo sveto bratovsko dolžnost s tem, da izražajo svoje soglasje s Srbi in s Črncorci. — Ta izjava dovolj kaže, kako misli srbski narod v Bosni. Naravno je, da čuti s svojimi brati, ki stoje v težkem boju za svobodo domovine.

K poskušnemu umoru trgovca Leopolda Bauerja v Ljubnem. Kakor je »Dan« že poročal, si je hotel dne 13. novembra vzeti življenje trgovca Leopolda Bauerja iz Ljubna s tem, da je legel na železnični tir železnice. Osební vlak ki je na to pridrčal po progi, je Bauerja povozil in težko poškodoval, na kar so trgovca odpeljali v rešilnem vozu v bolnišnico v Ljubno. Sedaj se poroča, da se sme upati, da bo ostal

trgovca Bauer, ki je poskusil samomor vsled slabih finančnih razmer, pri življenju.

Nevaren potepuh aretiran. Orožništvo v Voitsbergu na Štajerskem je prijelo te dni nekoga Jožefa Sulca, ki je več kmetov ogoljufal s tem, da se je izdajal za davčnega eksekutorja in izyabil od njih denar.

Šala s smrtnim koncem. Pri neki tomboli na Dunaju je igrail 17letni praktikant Karol Povolny kot dobiček bronwing-samokres. Povolny je daroval samokres svojemu tovarišu zobotehniku Robertu Kratkemu. Ta je v šali nastavljal samokres na sence in je rekel: »Sedaj se bom pa vstrelil.« Samokres pa je bil slučajno nabit in ko je Kratky v šali sprožil petelina, mu je šel strel v glavo. Kratky je bil na mestu mrtve.

Nasilnež. Ivan Srp iz Maribora je star komaj 30 let, pa je preživel vse svoje življenje večinoma v zaporu. Pred kratkim je nekemu orožniku pri aretaciji iztrgal sabljo in je udaril z njo orožnika po glavi, da je tazadobil na bradi težko poškodbo. Te dni se je Srp skregal s svojimi sorodniki in je med prepričnim potegnili iz žepa nož, s katerim je sunil svojega bratrance v roko in mu pridačel težko poškodbo. Srpa je sodišče predvčerajšnjem obsodilo na trinajst mesecev težke ječe.

Strica vstrelila. Predvčerajšnjem je vstrelila 17letna Lujza Mame iz Berlina svojega strica, posestnika Liebarta. Sprožila je nanj dva strela, na kar je vstrelila tudi same sebe. Mame je živela jako razuzdano življenje in njen stric jo je vsled tega velikokrat grajal, pri čemer je prišlo skoro vedno do jako burnih scen. V soboto 16. novembra se je med Liebhartom in Mame začel zopet velik prepir, med katerim je Mame svojega strica vstrelila. Liebhart je bil na mestu mrtve, kakor tudi njegova morilka, ki je takoj nato izvršila samomor.

Stražnik aretiran radi posilstva. Včeraj popoldne so prijeli v Lipskem stražnika Zimmermanna, ki je bil obdolžen, da je spolno zlorabil več mladih šolobiskujočih deklic. Zimmermanna so izročili sodišču.

Velik požar. Predvčerajšnjem ob pol eni ponoči je pogorela tovarna firme Pavlik na Žižkovu, praškem predmestju. Požar je uničil celo prvo nadstropje tovarne. Škoda znaša okrog 10.000 K. Ogenj so po dvehurnem gašenju gasilci več sosednih požarnih bramb pogasili.

Umor sedemdesetletne starke. 31. septembra 1912 so našli neki delavci iz Zgornjih Roketnic na Češkem v nekem jarku ob cesti truplo trgovke z maslom, Pavline Möchelove. Na sumu so takoj imeli tovarniškega delavca Jožeta Šaska, ki je imel ozke stike s staro ženo, katero je vsled doslej neznanega vzroka umoril. Šaska so izročili sodniji.

Pod kolesi lokomotive našel smrt. V torek 12. novembra se je vrgel na železniški tir blizu postaje Pisek 15letni krojaški učenec Franc Wolf. Vlak ga je strašno razmesaril. Doslej se še ne ve, kaj je mladega fanta, katerega truplo so takoj odpeljali v bolnišnico, privedlo k samomoru.

Kletarski tečaji. V primeru z drugimi, bolj naprednimi vinorodnimi deželami, je naše kletarstvo še na jako nizki stopnji. Zaradi tega je zlasti sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, nujno potrebno da se naši vinogradniki poprimejo boljšega kletarjenja ter da pridelnjejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinorodniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva? Ravnotako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravilnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najgusnejša pijača! Da imajo ukazeljni prikljo, se v umnem kletarstvu temeljito izučiti, priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalicky pri državni vzorni kleti v Rudolfovem tekom tekoče zime več trodnevni kletarskih tečajev. Kdor se misli katerega teh tečajev udeležiti, zgasi naj se takoj pri c. kr. vinarskem nadzorstvu v Rudolfovem. Ker je število udeležencev za vsak slučaj omejeno,

treba se je, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejel, bo o tem potem posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom tečaja obveščen. — C. kr. vinarsko nadzorstvo za Kranjsko v Rudolfovem.

Velika tatvina. V hotelu »Vier Jahreszeiten« v Monakovem je ukradel neznan tat neki Amerikanci dragocenosti in kinč v ceni mark 25.000. Policija tatu pridno zasleduje.

Drama dveh mladih ljudi. Iz Braslave se poroča: 19letni Pavel Walter, ključavničarski pomočnik se je vrgel s svojo ljubico Regino Roo pod kolesa brzovlaka, ki je oba na mestu razmesaril. Kot vzrok samomora se navaja nesrečna ljubezen. Walterovi starši niso namreč privolili v zakon svojemu sinu z imenovanim dekletom.

Aretirani anarhisti. Pariška policija je aretirala predvčerajšnjem več anarhistov, ki so bili v zvezi z umorom bivšega španskega ministrskega predsednika Canaleja.

Pretep med nuni. V samostanu Gurah pri Arzagelu na Ruskem je prišlo do pretepa med nuni, ki niso hotele priznati novo nastopivše opatinje. Vzrok pretepa je bil v tem, ker so nekatere nune protestirale proti opatinji zaradi njenega prejšnjega razuzdanega življenja. Več nun pa je bilo tudi pro. Skandal v samostanu, je bil tako velik, da je morala vmes poseči policija, ki je razsrijene nune razgnala.

40.000 delavcev stavka. Sebastopolsko mornariško sodišče je obsodilo te dni na smrt 17 mornarjev. Vsled tega je sklenilo petrogradsko delavstvo, da bo napovedalo stavko, kar je tudi izvršilo. Skoro večina tovarov je zaprtih. Vseh stavkajočih delavcev je okrog 40.000.

Veliko pomeverjenje. Bankir Avgust Maks iz Pariza je pomeveril deset milijonov frankov, ki jih je izgubil pri raznih spekulacijah. Maks se je nato prijavil državnemu pravdnistvu.

Boj med vojaki in roparji. V Lodžu na Poljskem je prišlo predvčerajšnjem do spopada med roparji in vojaki. Na obeh straneh se je streljalo. Enega roparja so vstrelili, tri so aretirali in zaprli.

Bencin je pil. Predvčerajšnjem je izpil v Gradcu neki trileten otrok iz steklenice bencin. Dečka so morali takoj odpeljati z rešilnim vozom v bolnišnico.

Svojo sestro zastrupil. Štirileten sin Ludovik in enoletna hčerka Marička strojnika Jožeta Balinta iz Szegedina sta bila predvčerajšnjem sama v stanovanju svojih staršev. Mali Ludovik je našel med igro v papir zavito mastno sodo, ki je hud strup. Ker je malček mislil, da je to sladkor, je vtaknil oni kosce svojih sestrin v usta. Dekletce je »sladkor« res pojedlo. Kmalu pa so prišle posledice. Deklica se je začela zvijati in je med groznimi bolečinami tudi umrla. Proti deklini materi se je uvela kazenska preiskava.

Samomor 12letnega dečka. 12letni gojenec Terezijanske akademije N. pl. Romay se je včeraj v imenovanem zavodu obesil z žepnim robcem. Kaj je gnalo mladega dečka v smrt, še ni znano.

Ljubljana.

— Zima in — stradajoči ptici. Sneg in zima sta tu. Uboge živali trpe glad in posedajo po skednjih in dvoriščih, čakajoč, da bi jim vrgel človek kaj zrna. Po vrh in dvoredih je opaziti letos pomanjkanje hišic za tičo hrano. Kranjsko društvo za varstvo živali se prosi, da te hišice pomnoži, občinstvo pa naj vanje pridno natresa zrna. Kruh jim ne prija dobro.

16 slik z vojne na Balkanu priobčuje 14. novembra 1912 izšla številka »Slov. ilustrativnega Tednika« med drugimi: Srbska pehota naskoči z bajoneti turške topničarje pri Prilepu, strah v Sultanovem haremu, ko dojde poročilo, da se bližajo Bolgari Carigradu, lahkoranjeni turški ujetniki v bolnišnici v Podgorici; sežiganje mrljev po bitki na Kumanovem; prevoz z vlakom bolgarske artiljerije v Čataldžo, turški rezervisti v Carigradu se pripravljajo za odhod z Čataldžo, vhod v sultanovo palačo v Carigradu, bolgarski Macedonci-vstaji dele patrona in ročne bombe, pregled utrdb pri Čataldži in Carigradu; prenapolnjeni vlaki z Arnavti, tip mladenke in mladeniča iz Macedonije v narodni noši, nakladanje kruha za bol-

Moje predavanje.

(Konec.)

Bil sem prepričan, da je bil učitelj Darend oni, ki je hotel svoje vest na tako glasen način potolažiti. Med tem sem odprl knjigo in sem pogledal proti gospodični Bergmans, ki je sedela v tretji vstvi med dvema praznima stoloma. Mežikuje in z lahnim odkimavanjem sem vprašal: »Ali vaši sorodniki ne pridejo?«

Ona me je pogledala vprašuje, kakor da sama ne bi vedela pri čem da je. Med tem, ko sem pričel govor z običajnim: »Cenjene dame in gospodje!«, sem odkril v eni izmed zadnjih vrst kodrasto glavo svojega prijatelja Dorsmana, ki mi je prijazno pokimal in pri tem naredil obraz, kakor da bi hotel reči: »Kaj pa je tebe privleklo v to gnezdo?«

Pomislil sem na bufet gospe Jansen in sem pričel z humoristično povestjo; dame, ki so se sede v prvih vrstah, so skrivaj škilile proti pastorevi in notarjevi ženi in šele, ko so videle, da se ti dve dami smeje, so se pričele tudi one smejati.

Oba stola zraven moje popotne tovarišice sta bila še vedno prazna, in vsako minuto le postajala gospodična Bergmans nemirnejša. Na vsak način ni razumela, kako, da se njeni sorodniki ne prikažejo.

V pravem pomenu besede sem si ta večer v potu svojega obraza služil svoj honorar in sem bil zelo vesel, ko sem lahko naredil odmor.

Občinstvo se je šlo krepčati, jaz pa sem nagovoril gospodično Bergmans ter sem obenem opazil, da prihaja moj prijatelj Bram proti meni.

»Njih ni,« mi reče s plašnim glasom; »če se jim le ni med potom kaj pripetilo. Danes je strašno vreme.«

»Toda prosim Vas! Saj se vendarle ne boste takoj vznemirjali! Vaš svak je zdravnik in mogoče so ga v zadnjem trenutku poklicali h kakemu bolniku.«

»To je že mogoče, toda potem bi vendarle prišla moja sestra in...«

»Saj še lahko pride... toda pojdite nekoliko v mojo sobo in zavijte kaj. Tukaj sedite tako sami.«

»Rada!« odgovori ona ter se vzdigne iz stola.

Tu pride Bram. »No, prijatelj,« mi reče in mi prijazno stine roko, »ti gotovo nisi pričakoval, da se bova v tem gnezdu zopet srečala. Jaz sem bil po opravkih v Kalkhovnu in sem se z enim svojih odjemalcev pripeljal sem, ker sem si mislil, da si ti vendar malo bolj zabaven, kakor pa kalkhovski kmetje.«

»Najlepša hvala za častno priznanje! Toda dovoliš, da ti predstavim svojo znanko gospodično...«

»Mina Bergmans«, zakliče moj prijatelj nenaenkrat »gospodična Bergmans, Vi tukaj?« Je ponovil v tonu vselega presenečenja, »kako je to mogoče?«

»Za to se iram vašemu prijatelju za zahvaliti« je odgovorila prijazno; »kako vam že kaj gre, gospod Dorsme?« Podala mu je roko, katero je on — kakor se mi je zdelo — mnogo dalje obdržal v svoji, kakor je treba.

»Vi torej poznate mojega prijatelja?«

»Da, v Amsterdamu sva se večkrat srečala.«

»In,« povzame Bram govornico, »od tega časa nisem imel več sreče, vas videti, četudi sem večkrat...«

»Pojd Bram! Notri v sobi dosti lažje govorimo, kakor pa tukaj, dovolite.« — ponudil sem gospodični roko.

»Oprostite, pa to boš že meni prepustil — pojd le ti kot eclaireur naprej.«

Trenutek poneje smo sedeli v Jansenovi sobi pri kozarcu vina: gospodična Bergmans, Bram, župnik in jaz. Pozneje se nam je pridružil tudi učitelj ter nam je vkljub svojemu bolnemu vratu pripovedoval na dolgo in široko, o svojem sinu, ter mi je obljubil, da ga bo že še poiskal ter mi ga predstavil.

Med tem sta pričela Bram in gospodična Bergmans tako živahno med sabo govoriti, da sta oba pozabila na vino, ki je stalo pred njima. Zunaj pa je tulil veter in toča je tolkla ob šipe.

»Strašno vreme!« zakliče župnik.

»Kako le naj pridem do Hastendama?« vzdihne gospodična in potem pristavi: »Jaz ne razumem, kako da mojega svaka ni.«

»Gotovo je poklican h kakemu bolniku.« »Če ne bo nikogar, potem mi ne preostane nič drugega, kakor da tukaj prenočim. Saj se tukaj da prenočiti?«

»Seveda! To je na vsak način najpametnejše.« Ji potrdi župnik, »tukaj gotovo dobite posteljo — kaj ne Jansen?« se obrne proti Jansenu, ki je vstopil z vestjo, da je občinstvo že zbrano.

»Seveda,« odvrne ta, »bom takoj rekel svoji ženi.«

Med tem, ko smo šli proti dvorani, stopi Bram k meni in mi zašepeče: »No, povej, ali ni to fino dekle?« — jaz sem vesel, da je tukaj; včasih sem že plesal z njo. — Til ona pleše kot angel in zelo zabavna je! hm! v tej je nekaj, več, to ni navadna, vsakdanja punica — in sakramensko ljubeč obrazek ima, kaj?«

»Bram!«

»Na?«

»Ah ti naj ponudim roko ali...«

»Ne, ti lomp — jaz! — oprostite gospod župnik, toda jaz sem damo sem privedel in moja dolžnost je, da jo tudi...«

»Nazaj odvedem, seveda!« in medtem, ko ji je Bram s pelglasnim »Dovolite« ponudil roko, se obrne župnik smehljaje proti meni in mi zašepeče: »Mladost je pač povsod ista.«

Drudi del predavanja je pričel; jaz sem se potrudil biti tako zabaven, kakor je le mogoče. Občinstvo se je izborno zabavalo. Le gospodična Bergmans in Bram, ki se je sgveda takoj vsedel na prazen stol zraven nje, sta bila precej resna. Bram ji je tu in tam kaj zašepetal in ona ga je potem tiho lahno sunila. Na njenem obrazu sem čital: »Bodite no že tiho, kaj si bo vendar gospod van Maurick o nas mislil. Potem je Bram vedno naredil silno resen obraz ter je z hlinjeno pazljivostjo gledal name, tako da me je stalo mnogo truda, da nisem prasil v smeh. Toda jaz sem se hrabro držal, in zdelo se mi je, da se je čez par trenutkov Bram vedno zopet nazaj obrnil, ter zašepetal: »Saj ni nič opazila!« Toda... vaj Maurick je vse opazil in ko je slednjič rekel: »Cenjene dame in gospodje s tem sklenem svojo predavanje« in se je občinstvo spravič proti domu, je porabil priliko, ko se je gospodična Bergmans sklonila ter pobrala svoj robec, s tem, da je Bramu s prstom zaprla Bram pa ga je pogledal z najtežjim obrazom, vendar pa se je v njegovih očeh svetilo nekaj kakor: »Le čakaj!« — »meni!«

»In s to čisto vino se zabavaj!« — predavatelju za prijazne urice, ki nam jih je

garsko vojsko. To je zelo bogata in zanimiva vsebina. Priporočamo vsem, da si naroče »Slovenski ilustrirani Tednik«, ki stane za četrt leta 2 K; za en mesec pa samo 70 vin.

— **Iz gledališke pisarne.** Jutri v torek izven vsakega abonementa prva delavska krošnja predstava. Najdražji sedež samo eno krono. Uprizori se drugi v sezoni vlezabavna burka »Če frak dobro pristaja«. Začetek točno ob osmih zvečer. — V četrtek (neprav predstava) premiera Verdijeve velike opere »La Traviata«. — V soboto (par predstava) repriza opere »La Traviata«. — V nedeljo popoldne velika tujska operna predstava: »Večni mornar«, če okreva gđc. Orlova, sicer »La Traviata«. — V nedeljo zvečer dramska predstava, burka.

Zakasnjevajočim gledališkim posetnikom. Odredba, da biljeterji zakasnelih posetnikov med uprizoritvami ne smejo spuščati na prostore, je ponekod povzročila protest, češ, da se itak že od nekdaj nekoliko počaka. To pa ne velja, ker je intendant odredil, da se imajo predstave začeti točno ob napovedanem času. In predstave so se doslej izvedle samo en primer, ki ga je povzročila hipna nepriključnost, začele točno in se bodo točno začele tudi poslej.

— **Slovensko gledališče** je bilo snoči, ko se je šestič pela Suppejeva opera »Boccaccio«, zopet od malega razprodano. Edino nekaj lož ni bilo zasedenih.

— **Kinematograf »Ideal«.** Novi spored, ki se predvaja le še danes, je nedvomno prve vrste in je dosegel tudi obče priznanje. Jako zanimiva je slika »Najnovejši iz balkanskih bojišč«. Posebno omeniti se mora v tej seriji sledeče prizore: »Kralj Nikita s svojim spremstvom na otoku Vranjina.« — »Avstrijski, laški in srbski vojaški odposlaniki zasledujejo operacije topničarstva.« — »Kralj Nikita z avstrijskim vojaškim odposlanikom stotnikom Hupka pri zajetju na višini Vranjina.« — »Prenos pri Bandanjolu ranjenih Črnogorcev.« — »Srbi pošiljajo nove pomožne čete na bojišče.« — in mnogo drugih prizorov. Velik uspeh dosegla je tudi senzacionalna drama v dveh delih »Most čez prepado« kakor tudi smešnice »Kako se masčuje kinematograf«, »Avguštin in detektivski slon« in komična novost z našim ljubljencem »Mirkom«. — V torek nova serija iz balkanskih bojišč in moderna kolorirana pravna drama »Polje po zlatu!«

Gorica.

GORICA.

Na napad »Soče« na našega goriškega dopisnika odgovorjamo, da smo dobili od druge strani, in nima dotična notica ž njim nikakršne zveze. »Soči« priporočamo, da pomete pred svojim pragom, seveda, ona ima čas, da zasleduje morebitne nepravilnosti pri »Dnevnu«; lahko bi pa porabila tisti čas, ko pišejo njeni uredniki splošne novice o drugih listih, pregledala v koliko so izvirne njene vesti, ki jih pobere tudi večkrat iz našega lista. O čenčarijah pa naj lepno molči in govori o — sebi. Za sedaj naj zadostuje toliko!

»Soča« pridno iztiska, ker je njenim urednikom večkrat dolgčas v uredništvu, po drugih listih, sama pa večkrat poroča neresnicne vesti. V glavih urednikov »Soče« se je vršil pogreb avijatika gospoda pl. Petroviča v četrtek ob treh popoldne. Resnično so peljali pl. Petrovičovo truplo na postajo ob 4. popoldne minulega četrta. Notabene, da se je to vršilo v Gorici in ne v Ljubljani. Zbog za zob!

Umazani »Novi čas«, glasilo ljudskih pravic, piše, da so člani ljubljanskega odbora za nabiranje darov društva »Rdeči križ« izločili vse članke klerikalnih izdaj, in priporočajo, naj ljudje ne pošiljajo eventualnih prispevkov ljubljanskemu odboru. Vspehi pa so tako neznačilni, da ni vredno govoriti o njih. Fej vas bodi, vi takozvani svečeniki!!

Ortopedi bi zopet radi naše ljudstvo. Zato pišejo čunje, da ni varen denar v trgovskih bankah. Kakor vidimo, hočejo bankrot tudi na Goriškem in Kranjskem in ni zadostoval samo na Koroškem.

»Primorski list« poroča, da je v deželni umobolnici 194 moških in 182 žensk; morda je med njimi tudi kakšen urednik »Primorskega lista« in »Novega časa«? V takšnem položaju je namreč vse mogoče!

priredil ter si dovoli izraziti željo, da je to bilo pač prvič, ne pa tudi zadnjič, mi je napil župnik. Izpil je čašo, mi podal roko ter odšel z učiteljem, ki me je zagotovil, da se je izborna zabaval ter mi med kašljem naznanil, da ni njegovega Barendana nikjer.

Tu vstopi gospa Jansen v sobo; prijazno mu je podala roko ter mu dejala: »No! Gospod je svojo stvar izborno naredil. Mi je res dopadlo. Vsega sicer nisem razumela pa sem se vendar močno nasmejala, ker je gospod take čudne obraze delal. Gospod mora prihodnjo zimo zopet priti... In sedaj hočem hitro nekaj hrupa narediti, imam ravno fin kos volovskega mesa in gospod si lahko odreže, kolikor si hoče...«

Smejljaje ji padem v besedo: »Ne, mati! Tako se nisva zmenila, Jansen, mi je obljubil svinjsko pečenko.«

»To vam je Jansen mogoče obljubil, toda jaz nimam sedaj časa, toda prihodnjič dobite na vsak način.«

»Tako to ti je tokrat ušlo, prijatelj!« mi je smehljaje rekel Bram, ki je med tem stopil z gospodično v sobo, nato pa je vprašal gospo Jansen: »Ali je soba za gospodično že pripravljena?«

»Da gospod! — ali si hoče gospodična morebiti pogledati?«

»To je že prehudo, danes je moja svaka ni; jaz gotovo celo noč ne bom mogla spati.«

Gospodični se je na obrazu poznalo, da je zelo preplašena; proseče je pogledala zdaj Brama, zdaj mene.

»Ali nimate nobenega voza?« vpraša Bram.

Ljudskih zavabališč primanjkuje in parola je, da se morajo pomnožiti. Naši ljudje namreč ne hodijo radi k predavanjem, temveč v kinematografe, in zato bomo dobili tudi v Gorici še enega. Kako daleč še?

DRUŠTVA.

Družba sv. Cirila in Metoda razpošilja svoj koledar — vestnik za l. 1913. Prosimo, da ga vsak naslovljenec vsprejme, preštudira in širi misel naše šolske družbe na vse strani, kamor sega njegov vpliv. Družba je v velikih potrebah in potrebuje poleg starih tudi novih prijateljev in podpornikov. Kdor bi koledarja ne prejel, naj si ga blagovoljno naroči v pisarni družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, Narodni dom. — G. knjigovodja I. Kilar je poslal družbi sv. C. in M. lepo zbirko hroščev in metuljev za šolo pri sv. Jakobu v Trstu. Gđc. Amalija Ogriček in Cilka Konšek na Trojanah zaslužita za lepo poslatev starega denarja, rabljenih znamk in štanjola najlepšo zahvalo. G. Fr. Pišek, tajnik posojilnice v Mariboru, je poslal K 10, katere mu je izročil g. Armin Haler iz Varaždina za C. M. družbo mesto venca na grob pok. Antona Kropca v Mariboru. G. J. Ferenc, gost. pri Sv. Barbari poleg Maribora je nabral na Martinovem v svoji gostilni 2 K 96 vin. Hvala!

Pomoč iz Amerike. G. Fr. Sakser v New Yorku je nakazal K 50 po naročilu g. Alojzija Pirca iz Klevelanda. C. M. podružnica št. 24 v Klevelandu je zelo marljiva, iskrena zahvala njej in njenemu odboru in načelniku g. Pircu. Vojsko na Balkanu čuti družba sv. Cirila in Metoda hudo, hudo, misli Slovencev so obrnjene na jug k bratom mučencem, junakom in tem v pomoč se zbirajo po naši domovini darovi z vnuemo, ki pozablja na domače obrambne potrebe. V teh težkih časih se priporočamo cenjenim rojakom v Ameriki za podvojeno pomoč.

Političnemu in izobraževalnemu društvu za dvorski okraj so v zadnjem času darovali knjige: gg. hranilnična oficijala Vilko Trtnik (3. dar) in Joško Mešek, bančni uradnik g. Anton Drofenik, gđc. Magda Stražar in posebno lepo zbirko narodni mecen, ki noče biti imenovan. Odbor izreka vsem darovalcem najiskrenejšo zahvalo za njihovo naklonjenost in se obrača do vseh p. n. okrajanov in somišljenikov z udano prošnjo, da blagovole po svojih močeh in čimprej še v nadalje podpirati našo javno knjižnico, da bude v vsakem oziru lahko zadovoljiva množičnim se zahtevam čitajočega občinstva, katerega število se množi od tedna do tedna.

Političnemu in izobraževalnemu društvu za dvorski okraj je omislilo za društveno javno knjižnico reklamni izložbi, ki kaj uspešno dosega svoj namen. Okusni izložbi si ogleda lahko vsakdo, ki gre slučajno po Rimski cesti mimo knjižnične sobe Pred igriščem št. 3. Iz izložbe je tudi razvidno, da je društvena knjižnica javna t. j. vsakemu dostopna in odprta občinstvu vsako sredo od en četrta na 7.—8. zvečer in ob nedeljah in praznikih ob 10.—12. dopoldne.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

BITKA MED BOLGARI IN TURKI PRI HADEM KÖL. POLOŽAJ V CARIGRADU. EVROPSKE VOJNE LADIJE PRIPRAVLJENE.

Carigrad, 17. novembra. Včeraj zjutraj se je vnela pri Hadem Köl za čataldske obrambne črto nova bitka med bolgarsko in turško armado, ki še vedno traja.

Carigrad, 17. novembra. Od danes zjutraj je čutil v carigradskem mestnem delu Peri močno grmenje topov iz daljave. Pri Hadem Köl se vrši strašna bitka med Bolgari in turško armado pod poveljstvom Muktar paše. Zastopniki vevlasti so zbrani pri avstrijskem poslaniku Palaviciniji in se neprestano posvetujejo o vseh potrebnih odredbah za slučaj pohoda bolgarske armade v Carigrad.

Carigrad, 17. novembra. Poveljniki evropskih bojnih ladij, ki stoje pred Carigradom so že izdelali skupni načrt glede izkrcanja vojakov za vsak slučaj.

Carigrad, 17. novembra. Govori se, da je kolera zbruhnila tudi v bolgarski armadi. Vest je treba vzeti z vso rezervo.

»Ne gospod! Kar imamo, to je že davno vse naročeno. — Saj razumete, pri takem vremenu...«

»In oni voz, s katerim sem se jaz s kolodvora pripeljal?«

»Ta se je že davno odpeljal s tremi gospodi — pojdi te gospodična — pokažem vam posteljo. — Ker ste vi prvi, boste lahko izbirali.«

»Kako izbirala?« vpraša gospodična Bergmans začudeno.

»No postelje! — gospodu van Mauricku bo gotovo vseeno, v kateri postelji spi.«

Gospodična pogleda preplašeno gospo Jansen ter vpraša: »Ali nimate nobene sobe samo zame.«

»Ne, gospodična! Imam samo eno sobo za tujce, ampak ta je velika.«

Gospodična je bila v veliki zadregi ter je lecljala: »Ja, toda — hm — vidite — hm! ali se stvar ne da drugače urediti.«

»Da, če hočete pri meni spati. — Toda potem mora Jansen v hlev.«

Tu stopi Bram v sobo in reče: »Gospodična, jaz imam idejo; moj odjemalec bo počakal nekoliko tu, in jaz vas popeljem z njegovim vozom.«

Vroč, hvaležen pogled je poplačal Brama. Gospa Jansen pa je mrmrala: »To je pa lepa. V takem vremenu z odprtim vozom stran. — No gospod van Maurick, sedaj imate dovolj prostora.«

Pol ure pozneje sem se v velikih mrzli tujski sobi spravljaj spat. Tu se odprejo vrata in v sobo je stopila dekla, ki se ni prav nič zmenila za mojo nepopolno toaleto. »Gospa mi je rekla,

Carigrad, 17. novembra. »Sabah« poroča, da se bitka pri Hadem Köl dosedaj razvija ugodno za Turke. Bolgari se baje umikajo nazaj za čataldske utrdbe.

Carigrad, 17. novembra. Velikanske čete beguncov prihajajo vsak dan v mesto in prinašajo strašna poročila o turških porazih zadnje dni. Bogatejši Turki so z vsem svojim premoženjem pobegnili v Malo Azijo.

Carigrad, 17. novembra. Posadke evropskih bojnih ladij so dobile povelje, da se imajo nemudoma vrniti na ladje in biti pripravljene vsak trenutek.

Carigrad, 17. novembra. Policija zasleduje več odličnih mladoturkov, med njimi tudi par bivših ministrov. Vlada ima v rokah več aktov, iz katerih je razvidno, da so mladoturki aranžirali veliko zaroto. Odposlali so zlasti na bojišče več odličnih svojih pristašev, da pridobe armado zato, da priredi na svojem povratku v Carigrad, revolucijo in vrže dosedanje vlado.

Carigrad, 17. novembra. Včeraj so prepekljali semkaj zopet 500 ranjencev iz Čataldže.

Carigrad, 17. novembra. Listi poročajo, da je dosedaj v turški armadi že 2000 vojakov umrlo za kolero, okoli 10.000 pa zbolelo za kolero.

AVSTRIJSKO-SRBSKI KONFLIKT.

Belgrad, 17. novembra. Včeraj je avstrijski poslanik v Belgradu, pl. Ugron obiskal ministrskega predsednika Pašića, ki se je vrnil iz Skoplja. Pašić je dopoldne konferiral z ruskim poslanikom Hartwigom, Ugrona pa je sprejel dopoldne. Kaj je Pašić odgovoril na avstrijsko noto ni znano, vendar je znano, da je bil odgovor negativen.

Belgrad, 17. novembra. V torek ali v sredo se vrši v Belgradu konferenca vseh balkanskih ministrskih predsednikov. Semkaj pridejo Gešov, Venizelos in Martinović. Venizelos se pripelje s srbsko železnico iz Soluna. Konferenci se pripisuje velikanska važnost.

Belgrad, 17. novembra. Uradno se demantirajo vse vesti o koraku Italije v Srbijo. Korak Italije je čisto formalnega ne pa uradnega značaja in čisto nič ne soglašja z avstrijsko noto. V poučenih krogih se zatrjuje, da pomeni ta dementi, da bo Italija pri avstrijsko-srbskem sporu izrekla svojo neutralnost.

VPRAŠANJE PREMIRJA, OZIROMA MIRU.

Sofija, 17. novembra. Od združenih balkanskih držav je dosedaj le Črnagora precizirala svoje stališče napram prošnji velikega vezirja Kiamil paše glede premirja oziroma miru.

Carigrad, 17. novembra. Do sedme ure zvečer še nobena balkanska država ni odgovorila na Kiamilovo noto. Bolgarski ministrski predsednik Gešov je Kiamil paši odposlal brzojavo, da je carja Ferdinanda njegova prošnja za mir zelo ganila, da pa se mora Bolgarska še poprej posvetovati glede odgovora z ostalimi balkanskimi državami.

Cetinje, 17. novembra. Kralj Nikita je sprejel danes več iz Amerike se vrnivših vojakov in jim sporočil, da so se že pričela mirovna pogajanja in jim dal na prosto voljo, če hočejo oditi na bojišče ali ne. Kralj je naglašal velike uspehe črnogorske armade in povdarjal, da pride v kratkem čas, ko bo treba delovati na gospodarski povzdigi Črnogore. Radi tega je svetoval vojakom, naj po končani vojni ne odidejo več v Ameriko, ampak ostanejo raje doma in se posvetijo domačemu gospodarstvu.

OBUPEN POLOŽAJ V DRINOPOLJU.

Mustafa paša, 17. novembra. Položaj turške armade v Drinopolju postaja vedno obupnejši. Zaloge živil so že skoro popolnoma izčrpane. Okolica je daleč naokoli preplavljena. Prebivalci dobivajo sedaj male hlepčke kruha, s katerimi morajo izhajati cele tri dni.

PRODIRANJE SRBSKE ARMADE OB JADRANSKEM MORJU.

Belgrad, 17. novembra. Tretja srbska armada nadaljuje svoje prodiranje ob Jadranskem morju. Danes je došlo semkaj poročilo, da so Srbi zasedli mesto Duvijako, južno od Drača.

BITKA PRED BITOLJEM.

Belgrad, 17. novembra. Pred Bitoljem divjajo že dva dni silni krvavi boji med Srbi in Turki. Srbi so prizadeli Turkom strašne izgube.

da bi vam dala še eno odejo ter da bi vzela luč. — Ali vam je prav?«

»Le vzemite!«

»Lahko noč; želim dobro spanje!«

Vzela je luč ter zapustila sobo, ki je bila strašno mrzla. Dolgo nisem mogel zaspati; ko pa sem slednjič le zadremal, me zbudi grozen ropot, pomešan z nemelodičnimi glasovi vijoline in klarineta. — Spodaj se je pričel ples.

Sedaj je bil konec spanja; skočil sem iz postelje, si oblekel sukno, ter še čel tipaje s kozom. Hotel sem zapovedati mir, kleti, divjati — sam nisem prav vedel, kaj hočem.

Slednjič sem našel vrata — seveda neprav; naenkrat sem stal pred bufetom, za katerim sem našel Jansena.

»Hudiča, kaj pa je to? zakričim ves divji.«

»Mislim, da nek Straussov valček«, mi odvrne Jansen popolnoma mirno, med tem ko je nek kmetski fant zaklical: »Krci! Gospod pa fino izgleda!«

»Pojdite k hudiču!« sem zakričal. Z enim skokom sem bil v svoji sobi, z drugim v postelji. Kaj sem potem v postelji mrmral, tega rajši ne povem.

Za valčkom je prišla škotska, potem mazurka, potem četvorka. Slednjič se je stvar le končala. Prišel sem sanjati o plesu. Videl sem učitelja leteti za Barendom; tihi župan je poveleval četvorko, župnik je plesal z gospo Jansen. Kar naenkrat pridirja Bramov voz v dvorano. Videl sem — pisatelj vidi v sanjah čudne stvari — kako sta sedela Bram in Mina tesno eden pri drugem in kako je majhen bog ljubezni naenkrat skočil v voz...

be in zasedli vse važnejše pozicije pred Bitoljem, tako da je padec mesta samo vprašanje najkrajšega časa.

GENERAL MARTINOVIČ ZASEDEL LUKO SV. IVAN MEDIVANSKI.

Cetinje, 17. novembra. Semkaj je došlo poročilo, da je južna kolona armade generala Martinoviča včeraj zasedla luko Sv. Ivan Medivanski.

NEMIRI V MALI AZIJI.

Berlin, 17. novembra. Iz Beiruta se poroča, da je med Arabci opažati zelo nevarno gibanje. Duhovniki hodijo po vaseh in oznanjajo sveto vojno. V Jeruzalemu je prišlo do velikih nemirov.

PROTIVNOJNE DEMONSTRACIJE V PRAGI.

Praga, 17. novembra. Češki socialni demokrati so priredili danes na Zifinu velikansko protivojno manifestacijsko zborovanje, katerega se je udeležilo okoli 15.000 ljudi. Na shodu je govorilo več poslancev in tudi neki nizozemski socialist, ki je govoril nemški. Bila je sprejeta resolucija, v kateri češko-slovenska socialna demokracija izreka svojo solidarnost s protivojnimi demonstracijami drugih narodov po vsej Evropi. Češko-slovenska socialna demokracija poziva vso internacionalno na najhujši odpor proti kapitalističnem imperializmu. Po shodu so priredili zborovalci manifestacijski obhod po mestu, ki se je izvršil v najlepšem redu.

Lipe Figi v Carigradu.

Brzojavno poročilo, prejel Pepe Radirka, Carigrad, 11. novembra 1912.

Ko so v Ljubljani odmetali sneg raz ulic, sem se namenil odpotovati v mesto, o katerem se sedaj toliko piše in faže, v Carigrad.

Zgodaj zjutraj sem pretečene dni vzel slovo od ključa hišnih vrat, katerega sem vedno spoštoval in ljubil, kot najboljšega tovariša in prijatelja, in sem jo mahnil proti kolodvoru.

Tam nekje na Dunajski cesti sem videl moža, ki je šel zelo potuhnjeno. Tako hodijo ljudje, ki nimajo poštenih namenov — ali pa čiste vesti. Ker sem v Ljubljani dobro poznan — se je hitro obrnil proč — potem pa je gledal za menoj. Zadnje čase kar mrgoli takih ljudi po Ljubljani. Ime jim je špijoni. Ako tega še v Ljubljani ne veste, vam obveščam o tem iz Carigrada. Ker nisem bil namenjen v Srbijo, ampak v Turčijo, se ga nisem posebno bal.

Ljubljanski kolodvor ni bogvedi kako orjaška zgradba. In vendar se lahko zgodi, da ti pade raz strehe kaj na novo suknjo ali klobuk. Tako sem tudi to jutro bil priča, kako je Kranjski žid (Kočevar) odhajajoč na Dunaj klet, ko je dobil lep »spomin« od goloba na klobuk, katerega si je kupil zato, ker se je peljal na Dunaj. Ker jaz nisem dobil takega spomina, se mi je zdelo, da še ptice ne spoštujejo dostojanstvo Kočevarja. In če se mu je v malem mestecu že to pripetilo, kaj bo šele na Dunaju!...

Stopil sem na peron. Še par živizgov in odpeljali smo se v vozu tretjega razreda proti Carigradu.

Vožnjo po tostranski polovici naše države ne bom opisoval; saj jo vsakdo pozna in ve, da je tako enolična, kakor delovanje naše diplomacije.

Vožnjo v ogrski kroni se pa popisati ne upam, ker če bi povedal resnico, bi se zameril Cuvaju. Tega pa ne maram; lahko ga bomo še kedaj potrebovali, in mi veste kako dober spomin ima feldvebelj. Samo to lahko povem, da mi je neki Madjar dejal, da Cuvaj zna voziti vladni voz tako kakor krava: vozi vedno slabo in ne preneha. To bo najbrže tudi res.

Čim bolj smo se bližali Carigradu, tem bolj se mi je oglašal moj neločljivi spremljevalec — želodec. Godrnjal je svojo staro pesem in si se dal potolažiti niti z kašipotom Carigrada. Pravijo, kdor hoče videti pekel, naj gre in naj pogleda vladne pripomočke za napredovanje koroških Slovencev. Jaz pa pravim, da je pekel na tem svetu, kadar se prepiraš s tisto malo stvarco, katera se imenuje — želodec.

Carigrad!... Po mukopolni borbi sem prišel izpod dežla pod kap. Nikjer pod božjim solncem še nisem šlihal, da bi se za pristni zlati cekin ne dobilo poštene hrane. V Carigradu prvič! Prodajajo kakor kupujejo (namreč kradejo). Ljubezen do bližnjega je ohlajena, kakor pri kranjskih klerikalcih, zaupnost in vzajemnost sta pošle, kakor pri naših somišljenikih, in čudež se mi je zdel, ko sem zaslišal za menoj klic v nemščini: »Ali si lačen pes?«

Ozrl sem se in gledal kakor Izraelci v ohlajeno deželo, kos pečenega koštruna, ki ga je držal mož divjega obraza v roki.

Molče sem mu pritrtil.

Tedaj mi migne, naj mu sledim.

Sledil sem vonju pečenega koštruna brez prave volje in vendar z veseljem, tako nekako kakor rekrut svojemu višjemu.

Hodeč po umazanih in raztrganih na prav, okusnimi stvarmi dekoriranih ulicah sva ko- nečno stopila v nizko sobo, sedla na tla. ter

olirala koštruna in pila črno kavo, ki jo je nama prinesel Turčin, podoben sliki kakega nemškega hsta, nad katero je vprašanje: »Wer weiß etwas?«

Ko vsa vse pojedla in popila, mi pravi moj gostitelj: »Ti si Avstrijec?«

»Da« mu odgovorim.

»Ali imaš kaj zvez z vlado?«

»Jaz ne; ampak poslanec poznam, kateri so v najboljše zvezi z njo. Jih poznam in sem njihov prijatelj.«

»Jaz sem revolucionar.« je dejal.

Zatisnil sem si usta; ko sem se pa zavedal kje sem, sem dejal: »To je strašna beseda, katera se pri nas ne sme po nemarnem izgovarjati.«

»Jaz sem Albanec in sem svoboden človek; toraj lahko tudi revolucionar.«

In pristavil je tako roboto kmetov, da sem si takoj dejal: žarki vzgoje tukaj sem še niso pčislali. Da bi se o tem tudi prepričal, sem dejal: »Kaj pa s šolami, ali ste kaj preskrbeli?«

»Da, smo. Avstrija nam je zidala šol do volj. Pa kaj nam bodo take šole!«

Bilo mi je kakor Kočevjarju na ljubljanskem kolodvoru, ko se mu je pripetila tista nesreča... Imajo šole in vendar se to ne pozna. In, ali so avstrijske šole vse take? ...

Ko si je prižgal cigareto, mi pravi: »Če ti je ljubo, da boš nosil svojo glavo še seboi, moraš storiti, kar ti zapovemo v imenu Albancev. Hočemo imeti samostojno ozemlje. Pomagali so nam do šol, naj nam pomagajo tudi do lastne kneževane. Ne bo zastoj. Albanija je dobra molzna krava, in njeni sinovi so bojažljivi (ali bojažljivi, tega nisem dobro razumel) — Tam nekje na Koroškem biva narod beračev, kakor so nas v šoli učili. Baje bi ga radi spravili stran; če se jim še ni posrečilo, radi pomagamo ga spraviti s sveta. Kot protiuslugo za samostojnost Albanije.

Balkanska zveza pravi, da nas hoče razdeliti med seboj države. Mi Albanci pa pravimo, da kakor iz vsakega semena ne vsklije sad, tako tudi iz te kupčije ne bo dobička, ampak zguba. Seveda, vi morete pomagati. Kakor smo bili trden steber Turčiji, tako smo tudi lahko vaši državci.

Balkanska zveza, to škodljivo drevo v balkanskem paradižu za vas in za nas more zginiti z našim delom in vašo podporo. »Pojdi domov in povej naše želje. Tvojim prijateljem poslancem pa reci, naj nas podpirajo, in bodisi ne samo iz Dunaja, ampak tudi od nas... Blamaža je nemogoča; če pa ravno pride, no, — saj so gotovo vajeni.«

Tako mi je dejal, in še marsikaj. Ker pa bi gotovo kdo drugi prej dobil v roko nego somišljeniki S. L. S., ne smem napisati vsega. Samo to vam rečem: naši sovražniki bi trepetali, če bi slučajno prišli tem ljudem v roko...

Ker je naša diplomacija taka, kakršno si želimo, je že kakor gotovo, da zmagamo. Če pa pademo, bodemo svesti si izreke: blamaža je sestra slave, običali bomo tam, kakor vedno običali voz, kateremu se pravi: diplomacija... — Salam aleikum!

trgovska zbornica na obrtnike in trgovce izdala? Gotovo bi se niti eden ne odzval takemu oglasu, čeravno, kakor prej povedano, bi vpejlava rednega knjigovodstva tem stanom le koristila. Pogled v gospodarske in premoženjske odnose od tuje strani ni nikomur po volji. Kaj pa naš kmet, zaprt, nezaupljiv in poln sumničjenja proti vsaki stvari, katera se mu bliža?

Da naš kmetovalec ni prišel še do spoznanja nujne potrebe rednega knjigovodstva, le znamenje nizke izobrazbe, v kateri se nahaja. Ako bi bil vežban v redu, v pisanju in računanju, bi bil že sam to delo pričel, kakor so ga kmetovalci drugih, na višji stopnji izobrazbe stoječih dežel, pričeli ter ga vrše. Ko bi bilo učiteljstvo na Kranjskem plačano, ako bi se od višjih oblasti tako ravnalo z njim, kakor važnost njih stanu tirja, potem bi naše ljudstvo tudi na višji stopnji izobrazbe stalo in ne bo treba norimberških »stritarjev«, s katerim se hoče zamujeno doseči. Podlaga gospodarskega in duševnega napredka izhaja iz šol, katerim predstojajo v dobrih razmerah se nahajajoči in v spoštovanju živeči učitelji — druge poti ni, absolutno ne! Vsak ferman, vsaka irada v tem oziru — z enim skokom izobraziti ljudstvo brez duševnega negovanja — se more izjaloviti. Na trn ne moreš žlahtno jabelko cepiti.

Odgovorni urednik Radivoj Koren.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Kupujte „Dan“.

„Dan“ je edini slovenski neodvisni politični dnevnik.

„Dan“ je najboljše informiran slovenski dnevnik.

„Dan“ je edini slovenski dnevnik, ki izhaja tudi ob nedeljah in praznikih.

„Dan“ je najodločnejši neodvisni jutranji list.

„Dan“ je najcenejši napredni dnevnik; posamezni izvodi po 6 vinarjev, s pošto mesečno le K 170.

„Dan“ je razširjen v najširših ljudskih slojih, ker ga vsakdo rad čita in je zato jako uspešno oglaševanje v njem.

„Dan“ prinaša interesantne in znamenite zgodovinske romane.

„Dan“ prinaša znamenite sodobne politične karikature.

„Dan“ je odločen zagovornik vseh zatiranih.

Sirite „Dan“ med ljudstvom.

Kmetovalec in knjigovodstvo.

Našim kmetovalcem se bliža nova pomoč, ki jo bo c. kr. kmetijska družba kranjska z vpejlanjem splošnega kmetijskega knjigovodstva uvedla. Glejmo kako bo šlo. Vsak kmetovalec bo vsak teden poslal na osrednji knjigovodni urad pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani podatke vseh dohodkov in izdatkov, kateri so se v teku vsakega tedna v njegovem gospodarstvu pripetili. Tiskovine, potrebne za ta posel, mu bo povrnila. Voditelj osrednjega knjigovodskega urada bo šel po celi Kranjski v svrhu, da posamezne kmetovalce — one, kateri so se oglašili kot člani splošnega knjigovodstva — pouči, kako se imajo dohodki in izdatki zabeleževati. Osrednji urad bo koncem leta bilanco delal in sicer za vsakega člana in mu bo naznanil, če mu je gospodarstvo kaj neslo ali nič. Da se ogne slednjega slučaja ali celo izgube, mu bo osrednji urad svetoval sredstva in pota, kateri ga bodo v bodočnosti tega obvarovali. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe, kateri javlja to novo naredbo, pravi, da bo to uradovanje popolnoma tajno in bo le voditelj osrednjega urada vedel vse podatke ter bo moral glede teh ohraniti strogo molčečnost.

Kdor je imel priliko poznati oskrbovanje knjigovodstva naših obrtnikov in trgovcev, ne le na deželi, temveč tudi v mestih, ne izvemši v Ljubljani, je opazil, da večinoma gospodarji kar tja v en dan. O rednem knjigovodstvu se le more pri večjih obrtnih in trgovskih govoriti. Na posameznih listih, na črni tablicah, ktere počivajo za kakim zrcalom ali kako sliko, ali celo na vratih ali zidu so raztreseni zaznamki o obrtniških in trgovskih dejavnostih, »knjigovodstvo« je pri nas — žalibože — v navadi. Pomisliti moramo, da ti trgovci in obrtniki spadata k inteligenci našega ljudstva, ter so zmožni pisave in računstva. V šolah so se učili čitati, pisati in računati — s seboj pa niso prinesli nag-njenja ali razumevanja za red — za točno izvršenje dela v pravem času. To je ena glavnih hih našega ljudstva in ima vzrok v domači izreji. Vsako delo, vsak opravke se odlaga, dokler je mogoče in dokler da je prepozno. Stopinja, katero je c. kr. kmetijska družba storila s poskusom, naše kmetovalce k rednem zabeleženju gospodarskih podatkov privedi, je res hvalevredna — če se bo pokazalo, da jo spremlja uspeh. Ako obrtniki in trgovci, kateri so skozi in skozi zmožni pisati in računati, ne vrše tega posla in sicer v njih škodo, potem bo res čudež, če se bodo kmetje, večinoma brez znanja zadostne pisave in računanja, po nasvetu c. kr. kmetijske družbe ravnali — bolje, če se bodo potem ravnati mogli.

Kakšen uspeh bi taki oglas imel, če bi ga

Posebna specialiteta likerja

Posebna specialiteta likerja

Vojna na Balkanu.

Kdor ne utegne ali noče v dnevnih listih zasledovati dan za dnem nairaznovrstnejših poročil, ki si mnogokrat clo nasprotujejo, naj čita

ki priobčuje in bo priobčeval vsak teden točen pregled navažnejših dogodkov in zanimive slike.

„Ilustrovani Tednik“ stane za en mesec le 70 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. Naročite ga!

Del. glavnica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** K 8.000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

Pridobivajte novih naročnikov!

Vabila
Letake
Plakate
Poročne karte
Mrliške liste
Račune
Letne zaključke
Hranilniške knjižice
Cenike
Razglednice
Koledarje

i. t. d.

prilporeča

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Brzojavka.

V italijanski kuhinji

hotela pri Maliču nasproti glavne pošte se dobe vsak dan asortirane morske ribe. Vina samo iz najboljših kleti in sicer: brionska, porenška iz agrarnega zavoda. Opolo-vino po 72 v liter za družine na dom postavljeno itd.

! Pozor trgovci !

Od danes naprej se prodaja galanterijsko blago in pletenine iz konkurzne mase Ludovika Dolenca, v Prešernovi ulici pod tovarniško ceno.

Glavno zastopstvo dunajske družbe

za gradbo centralne ventilacijske kurjave s svežim zrakom

v Ljubljani, Tržaška cesta šte. 31

prevzema vsa v to stroko spadajoča dela, kakor novo in delno vpeljavo in montiranje te kurjave v nova in stara poslopja. — Centralna ventilacijska kurjava s svežim zrakom je najidealnejša, najcenejša, najsnaznejša in najzdravejša kurjava za stanovanja, urade, trgovske lokale, vile, šole, gostilne, cerkve itd.

A. SKAZA,

glavni zastopnik za Kranjsko in Primorsko.

20% do 30%

znižane cene radi preogromne z uloge oblek, raglanov in zimskih sukenj za gospode in dečke, najmo lernejših damskih kostumov, plaščev, paletotev, bluz in kril.

V damski konfekciji vedno velika izbira. Postižba točna. Cene nizke.

„Angleško skladišče oblek“
O Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

Narodna-socialna Zveza (N. S. Z.) v Ljubljani.

Članski prispevki in podpore določene na obnem zboru dne 6. oktobra 1912. Vpisnina 50 v. Knjižica 20 v.

Razred I. Članarina 20 vinarjev na teden. — Podpore:

Nad 1 leto (52 ted.) članstva: V boleznih 10 tednov po 4 K, ali v brezposelnosti 5 ted. po 8 K.
3 „ (156 „) „ 10 „ 5 K, „ 5 „ 9 K in 1 teden 5 K.
5 „ (260 „) „ 10 „ 6 K, „ 6 „ 10 K.
Na potovanju nad 1 leto do 20 K, nad 3 leta do 30 K, nad 5 let članstva do 40 K.
Pogrebščina „ 1 „ 30 K, „ 3 „ 40 K, „ 5 „ 50 K.

Razred II. Članarina 40 vinarjev na teden. — Podpore:

Nad 1 leto članstva: V boleznih 10 ted. po 8 K, ali v brezposelnosti 5 ted. po 9 K in 5 ted po 7 K.
3 „ „ 10 „ 9 K in 3 ted. po 7 K, „ 5 „ 11 K „ 6 „ 8 K.
5 „ „ 10 „ 10 K „ 5 „ 8 K, „ 6 „ 12 K „ 8 K.
Na potovanju nad 1 leto do 40 K, nad 3 leta do 50 K, nad 5 let članstva do 60 K.
Pogrebščina „ 1 „ 50 K, „ 3 „ 60 K, „ 5 „ 70 K.

Razred III. Članarina 60 vinarjev na teden. — Podpore:

Nad 1 leto članstva: V boleznih 12 ted. po 10 K, ali v brezposelnosti 5 ted. po 12 K in 6 ted. po 10 K.
3 „ „ 10 „ 11 K in 6 ted. po 10 K „ 10 „ 13 K „ 4 „ 10 K.
5 „ „ 10 „ 12 K „ 10 „ 10 K „ 10 „ 15 K „ 7 „ 10 K.
Na potovanju nad 1 leto do 60 K, nad 3 leta do 70 K, nad 5 let članstva do 80 K.
Pogrebščina „ 1 „ 70 K, „ 3 „ 80 K, „ 5 „ 90 K.

1. Pristopivši član je dolžan plačati vpisnino in knjižico, ter odločiti v kateri razred vstopi.
2. Prispevki se vplačujejo le tedaj, ako je član zaposlen. Ako dobiva član podporo, bodisi v boleznih ali brezposelnosti, ali odpadajo. Neplačevanje prispevkov sme trajati največ 26 tednov v letu.
3. Vplačanih zaporednih 52 tednov se smatra da je član 1 eno včlanjen pri „N. S. Z.“, ter ima pravico do podpore. (Vplačevanje se pa more vršiti le tedensko ali mesečno.)
4. Član sme zadržati prispevke le 4 tedne; ako je član „N. S. Z.“ za 5 tednov, dobi še podporo a šele 2. teden, ako je dolžan 6 tednov, dobi še podporo, a šele 3. teden; ako pa dolguje nad šest tednov, nima sploh več pravice do podpore.
5. Podpora v boleznih ali brezposelnosti se izplačuje, ako traja slučaj boleznih ali brezposelnosti nad tri dni. — V tem slučaju se vpošteva tudi prvi trije dnevi v podporo.
6. Ako je član zbolel, ali postal brezposeln, mora to v teku treh dni naznaniti „Narodno-socialni Zvezi“.
7. Ako je član celo predpisano podporo porabil, dobi zopetno podporo še le po vplačilu in preteku 59 tedenske članarine.
8. Podpora pri potovanju (4 vin. za en kilometer) se plača, ako član nastopi delo na drugem mestu oddaljenem najmanj 50 kilometrov od prejšnjega bivališča.
9. Pogrebščina za člana se plača potomcem po doprinesku smrtnega lista.
10. Vsak član ima pravico do pravnarstva in posredovalnice dela.

Odbor „N. S. Z.“

Društveni prostori „N. S. Z.“ so v „Narodnem domu“ (prilije) v Ljubljani

Uradne ure so: ob nedeljah od 9 do 12 ure dop., ob sredah in sobotah od 6—8 ure večer.